

Sygn. akt III AUa 346/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Hejwowska
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz SA Krystyna Smaga (spr.)
Protokolant: stażysta Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2015 r. w Lublinie

sprawy S. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy S. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 6 marca 2015 r. sygn. akt IV U 615/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

III AUa 346/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 9 maja 2014 r, znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, odmówił S. M. prawa do emerytury, wskazując że ubezpieczony nie udowodnił, iż do 1 stycznia 1999 r osiągnął piętnastoletni staż pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy oraz jest członkiem OFE i nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Organ rentowy nie uznał ubezpieczonemu żadnego okresu pracy jako pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył S. M., wnosząc o jej zmianę i ustalenie mu prawa do emerytury. Ubezpieczony wskazał, że do pracy w warunkach szczególnym powinien mu zostać zaliczony okres pracy w Państwowym Ośrodku (...) w S. w okresie od 15 września 1972 r do 31 grudnia 1992 r, kiedy to pracował w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku tokarza i frezera, obsługując maszyny w ruchu służące do obróbki, skrawania czyli do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Siedlicach wyrokiem z dnia 6 marca 2015 r oddalił odwołanie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

S. M. w dniu(...) ukończył 60 lat. W dniu 11 kwietnia 2014 r wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury. Decyzją z dnia 9 maja 2014 r ZUS odmówił mu przyznania prawa do emerytury. Na podstawie przedłożonych dokumentów ZUS ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999 r ubezpieczony udowodnił staż ubezpieczeniowy 28 lat, 5 miesięcy i 17 dni, z czego okresy składkowe wynoszą 25 lat, 5 miesięcy i 9 dni, a okresy nieskładkowe 8 dni. Ponadto organ rentowy ustalił, że do 1 stycznia 1999 r ubezpieczony nie udowodnił stażu pracy w warunkach szczególnych w żadnym wymiarze.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego od 16 maja 1999 r i nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (wniosek o emeryturę k. 1v, raport z analizy konta k. 5 akt emerytalnych, okoliczność niesporna k. 16-16v).

Sąd zważył, że odwołanie jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Sąd przytoczył art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r, poz. 1440 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy, a także nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. W myśl art. 32 ust. 1 i 4 ustawy pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a w myśl art. 27 ustawy wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A załącznika do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury w w/w wieku jeżeli ma wymagany okres zatrudnienia (co najmniej 25 lat mężczyzna), w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Sąd podkreślił, że wszystkie przesłanki dotyczące przyznania prawa do emerytury w warunkach szczególnych muszą być spełnione kumulatywnie, aby to prawo przysługiwało ubezpieczonemu. Zatem niespełnienie chociażby jednej z nich powoduje, że powyższe prawo nie przysługuje.

Sąd zauważył, że w okolicznościach niniejszej sprawy bezspornie ubezpieczony S. M. jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego od 16 maja 1999 r, jak również w złożonym wniosku o emeryturę dnia 11 kwietnia 2014 r wskazał, że nie wnosi o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (k. 1v akt emerytalnych). Ponadto na rozprawie dnia 6 marca 2015 r ubezpieczony przyznał, że po doręczeniu mu zaskarżonej decyzji takiego wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa również nie składał do organu rentowego. Takiego wniosku nie zawarł także w treści odwołania. Powyższe już wskazuje, że ubezpieczony nie spełnił jednej z przesłanek wymienionych w art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co powoduje że odwołanie ubezpieczonego jest nieuzasadnione. Wobec niespełnienia wymogu do przyznania emerytury wynikającego z art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zbędne stało się przeprowadzanie postępowania dowodowego na okoliczność, czy na datę 1 stycznia 1999 r ubezpieczony posiada staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat. Z powyższych względów Sąd nie przeprowadzał postępowania dowodowego na okoliczności związane z wykonywaniem przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych w okresie od 15 września 1972 r do 31 grudnia 1992 r w Państwowym Ośrodku (...) w S..

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniósł S. M., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając nierozpoznanie sprawy co do istoty.

Apelujący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Wniósł o przeprowadzenie dowodu z załączonej do apelacji kopii oświadczenia z dnia 16 czerwca 2014 r na okoliczność wykazania, że złożył wniosek o przekazanie środków z OFE na rzecz Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że Sąd nie rozpoznał sprawy co do istoty i zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co uzasadnia wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Apelujący podniósł, że dla uzyskania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych pracownik winien wykazać szereg przesłanek. Sąd ograniczył rozpoznanie tej sprawy jedynie do ustalenia tego, czy skarżący jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i czy został przez niego złożony wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. Sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie pozostałych przesłanek warunkujących uzyskanie emerytury przy uwzględnieniu faktu świadczenia pracy w warunkach szczególnych. Nie został ustalony rzeczywisty zakres wykonywanych czynności służbowych, nie zostało również przeprowadzone postępowanie dowodowe w zakresie pozostałych przesłanek wymaganych do emerytury.

Skarżący podkreślił, że o zaliczenie konkretnej pracy do kategorii pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie decyduje nazwa stanowiska pracy, a zakres faktycznie wykonywanych obowiązków. Sąd nie przeprowadził jednak jakiegokolwiek postępowania dowodowego w tym zakresie, nie dopuścił dowodu z zeznań świadków, czy dokumentu, a przecież wykazanie przez skarżącego, iż świadczył pracę w warunkach szczególnych jest możliwe za pomocą wszelkich środków dowodowych, nie tylko przy pomocy zaświadczenia o pracy w warunkach szczególnych.

Zdaniem skarżącego, stwierdzenie Sądu Okręgowego, iż wobec niespełnienia przez skarżącego jednej z przesłanek z art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS „zbędne stało się przeprowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia faktu, czy na dzień 1 stycznia 1999 r ubezpieczony posiada staż przy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat” i zaniechanie przeprowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie, sprawia że nie jest możliwa kontrola merytoryczna zaskarżonego orzeczenia. Sąd Okręgowy rozstrzygnął w sprawie bez wyczerpującego ustalenia stanu faktycznego, zapominając że postępowanie przed sądami powszechnymi jest zgodnie z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej postępowaniem dwuinstancyjnym, a orzeczenie sądu pierwszej instancji wraz

z jego uzasadnieniem powinny być sformułowane w taki sposób, by mogło podlegać merytorycznej kontroli sądu odwoławczego. Zaskarżone orzeczenie nie spełnia zaś tego warunku wobec nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w wymaganym stopniu, tzn. w wyniku odstąpienia przez Sąd Okręgowy od ustalenia, czy skarżący spełnił wszystkie wymagane ustawą warunki do uzyskania emerytury.

Apelujący wniósł o przeprowadzenie dowodu z pisma skierowanego przez niego do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dnia 16 czerwca 2014 r na okoliczność wykazania, że złożył oświadczenie o przekazaniu środków z OFE na Skarb Państwa. Na piśmie znajduje się prezentata ZUS Oddziału w S. Inspektoratu w S., co pozwala stwierdzić, iż ten dokument powinien znajdować się w aktach wnioskodawcy prowadzonych przez ZUS, które to akta zostały dołączone do sprawy. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika jednak, by orzekający w sprawie Sąd Okręgowy w Siedlcach miał możliwość zapoznania się z tym dokumentem.

Do apelacji skarżący dołączył kserokopię pisma kierowanego przez niego do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. w dniu 16 czerwca 2014 r. W piśmie tym skarżący oświadczył, że jest członkiem OFE i prosi o przekazanie środków z OFE do ZUS w przypadku przyznania wcześniejszej emerytury. Na dole pisma znajduje się adnotacja inspektora S. K., że powyższe oświadczenie zostało przyjęte 16 czerwca 2014 r i przekazane do ZUS Oddziału w S. (k. 27 akt sprawy).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. W sprawie konieczne jest bowiem przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

Apelujący złożył w ZUS wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym, której warunki określone zostały w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie tekst jedn. Dz. U. z 2015 r, poz. 748).

Zgodnie z tym przepisem, mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Jednym z warunków nabycia prawa do emerytury jest zatem to, aby ubezpieczony nie był członkiem otwartego funduszu emerytalnego, a jeżeli jest, żeby złożył odpowiednie oświadczenie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych o przekazaniu tam zgromadzonych środków na dochody budżetu państwa.

Jak słusznie podkreślił Sąd pierwszej instancji, gdy ubezpieczony nie spełnia warunku odnoszącego się do członkostwa w otwartym funduszu emerytalnym, to to nie ma znaczenia, czy spełnił pozostałe warunki, dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczeniowego i stażu pracy w warunkach szczególnych. Bowiem dla powstania prawa do emerytury konieczne jest spełnienie wszystkich warunków łącznie.

W sytuacji, gdy ubezpieczony nie spełnia jednego z kumulatywnych warunków uzasadniających przyznanie emerytury, sąd zwolniony jest od badania pozostałych warunków, gdyż te w ostatecznym rozrachunku nie doprowadzą i tak do przyznania ubezpieczonemu świadczenia (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r, sygn. UK 7/14, Lex nr 1511381).

Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o akta ZUS oraz wyjaśnienia skarżącego złożone na rozprawie w dniu 6 marca 2015 r (nagranie rozprawy minuty 00.01.09 – 00.07.00), że skarżący jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego

i nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Skoro skarżący podał, że jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie złożył oświadczenia o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku funduszu, Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że nie ma potrzeby badania pozostałych przesłanek do nabycia emerytury i zasadnie zrezygnował z ustalania, czy wnioskodawca legitymuje się piętnastoletnim okresem pracy w warunkach szczególnych.

Dopiero w apelacji skarżący poinformował, że wkrótce po wydaniu zaskarżonej decyzji, w dniu 16 czerwca 2014 r, złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. Inspektoracie w S. odpowiednie oświadczenie w przedmiocie przekazania środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym. Oświadczenie takie nie zostało dołączone do akt sprawy i nie było znane Sądowi Okręgowemu.

W zaistniałej, zmienionej sytuacji, gdy okazało się, że skarżący złożył stosowne oświadczenie co do środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym konieczne jest badanie ostatniej spornej przesłanki, mianowicie tego, czy skarżący udowodnił do dnia 1 stycznia 1999 r 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych twierdzi bowiem, że ubezpieczony nie udowodnił piętnastu lat takiej pracy. To, czy pracował skarżący w warunkach szczególnych nie wynika wprost z treści świadectwa pracy, nie wskazuje na to również nazwa stanowiska pracy.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 kpc w związku z art. 108 § 2 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.